

Dansk Socialrådgiverforening
faglig handlekraft

Undersøgelse om økonomi og faglighed i børnesager 2011

Dansk Socialrådgiverforening, november 2011

Forord af Bettina Post, formand for Dansk Socialrådgiverforening

“Det ville være rart, hvis der var uanede midler/ressourcer... men det må vi konstatere, at der ikke er. Det handler derfor om at få enderne til at nå sammen på en socialfaglig måde, hvor der også tages hensyn til økonomien. En sådan situation giver muligheden for at tænke alternative løsninger/muligheder, som kan være ligeså gode, som de løsninger vi nærmest vælger pr. automatik.”

Sådan skriver en af de socialrådgivere, som har deltaget i denne undersøgelse. Citatet viser, at socialrådgiverne tilsyneladende er ved at vænne sig til, at vi også skal forholde os til økonomien og anerkende, at det nødvendigvis må betyde, at vi skal arbejde på en anden måde. Spørgsmålet er jo så, om det understøtter Servicelovens formål om at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, for at sikre, at udsatte børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende.

Det er tredje gang, vi spørger socialrådgiverne om, hvordan de økonomiske vilkår påvirker socialfagligheden. Og Ligesom de to forrige gange er der nogle alarmerende tendenser til, at socialfaglige vurderinger og barnets tarv må vige for økonomiske betragtninger. Det er dybt problematisk, og det kalder på handling i de kommuner, hvor socialrådgiverne f.eks. oplever at nødvendige anbringelser forhales, at bevilling af efterværn er en by i Rusland eller, at der lægges loft over, hvor mange kontaktpersonstøttetimer, der kan bevilges - hvilket i øvrigt er ulovligt, da man ikke må sætte skøn under regel! Det er ikke i orden - heller ikke med henvisning til dårlig økonomi.

Det mest overraskende ved denne undersøgelse er dog, at væsentligt flere socialrådgivere end tidligere mener, at fokus på økonomi har kvalificeret den socialfaglige indsats i konkrete børnesager. I 2010 var det 36 pct. af socialrådgiverne, som kunne få øje på sådan et kvalitetsløft. I 2011 er det hele 64 pct. som vurderer, at det skærpede krav til at trække økonomien ind i overvejelserne medfører styrket socialfaglighed, skarpere formulerede krav til leverandørerne af ydelserne, større kreativitet i valg af foranstaltninger og bedre opfølgning i forhold til om mål og delmål i handleplanerne opfyldes, så der måske skal ske et skift i foranstaltning. De påpegede kvalitetsløft viser, at det *kan* lade sig gøre at bevare den socialfaglige kvalitet, selv om der er økonomisk smalhals. En interessant konklusion, som viser, at vi kan få gevinst ved at arbejde bevidst med økonomien i børnesagerne. Men man skal være klar over, at grundighed i udredning og visitation og tæt opfølgning kræver *timer* i den daglige sagsbehandling. Ordentlig tid er en forudsætning, hvis et skærpet økonomisk fokus skal føre til løsninger, der både er billigere og fagligt holdbare. Eller sagt på anden måde: investering i sagsbehandlingen betaler sig, hvis det også giver mulighed for et grundigere arbejde med økonomien i sagerne.

Undersøgelsens konklusioner

Dansk Socialrådgiverforening har gennemført undersøgelsen "Økonomi og faglighed i børnesager". 111 kommunalt ansatte socialrådgivere på børne- og børnehandicapområdet har deltaget i undersøgelsen ved at besvare et elektronisk spørgeskema. I alt er 47 forskellige kommuner repræsenteret i besvarelserne. En tilsvarende undersøgelse blev foretaget i april 2010. De to undersøgelses resultater vil således blive sammenlignet i denne rapport.

Konklusionerne i undersøgelsen er:

- Der er et stadigt stigende fokus på økonomi i de kommunale børne- og ungeforvaltninger. 8 ud af 10 socialrådgivere (82 %) oplever, at der er kommet mere fokus på økonomien i dag end for to år siden. Tendensen er den samme som i 2010, hvor 81 % oplevede, at der var kommet mere fokus på økonomi end for dengang to år siden.
- Det øgede fokus på økonomi påvirker beslutningsgrundlaget i anbringelsessager. Lidt over halvdelen af de adspurgte socialrådgivere (55 %) oplever, at økonomiske hensyn spiller en større rolle end socialfaglige vurderinger, når skal træffes beslutninger om anbringelser. Tendensen er den samme som i 2010, hvor 56 % af de adspurgte socialrådgivere oplevede, at økonomiske hensyn spillede en større rolle end socialfaglige vurderinger i anbringelsessager.

I forlængelse heraf oplever stort set halvdelen af de adspurgte socialrådgivere (47 %), at økonomiske hensyn sætter loft over, hvor meget støtte hvert enkelt barn eller unge kan få. Det er samme tendens som i 2010, hvor 48 % oplevede det samme. Dog er der flere i 2011 end i 2010, der mener, at økonomien ikke sætter et loft over den støtte, barnet eller den unge kan få (50 % i 2011 mod 43 % i 2010).

- De økonomiske hensyn præger i høj grad de daglige arbejdsgange i de kommunale børne- og ungeforvaltninger. 8 ud af 10 af de adspurgte socialrådgivere (81 %) mener, at økonomien spiller en fremtrædende rolle på gruppemøder/teammøder, når løsninger af sociale problemer i udsatte børnefamilier diskuteres. Det er en stigning på 5 procentpoint siden 2010, hvor 76 % af de adspurgte socialrådgivere mente det samme.

- Der er delte meninger om, hvorvidt det øgede fokus på økonomi er med til at forringe kvaliteten af indsatsen. Lidt under halvdelen (44 %) af de adspurgte socialrådgivere mener, at fokus på økonomi har forringet mulighederne for at varetage barnets tarv, mens lidt over halvdelen (53 %) mener det modsatte. Tendensen er blevet lidt mindre siden 2010, hvor halvdelen (48 %) mente, at økonomien forringede mulighederne for at varetage barnets tarv.

I forlængelse heraf oplever lidt over halvdelen af de adspurgte socialrådgivere (53 %), at fokus på økonomi forsinker iværksættelsen af foranstaltninger. Det er en af de negative konsekvenser ved det øgede økonomifokus. Tendensen er blevet en smule mindre siden 2010, hvor 56 % af de adspurgte socialrådgivere oplevede, at økonomien forsinkede iværksættelsen af foranstaltninger.

- Det øgede fokus på økonomi er i høj grad med til at kvalificere den socialfaglige indsats, mener et stigende antal socialrådgivere. Mere end halvdelen (64 %) af de adspurgte socialrådgivere oplever, at fokus på økonomi kvalificerer den socialfaglige indsats i konkrete børnesager. Det er en stigning på 28 procentpoint siden 2010, hvor kun omkring 1/3 (36 %) af de adspurgte mente, at økonomi kvalificerede den socialfaglige indsats.

I forlængelse heraf vurderer lidt over halvdelen af de adspurgte socialrådgivere, at fokus på økonomi medfører en bedre kvalitet i kommunens egne tilbud til udsatte børnefamilier. Dette er ligeledes en stigning siden 2010, hvor kun 35 % vurderede det samme.

Herudover mener næsten 9 ud af 10 socialrådgivere (88 %), at økonomien medfører større opmærksomhed på forløbet og opfølgningen i sagerne. Det mente kun 7 ud af 10 socialrådgivere (73 %) i 2010.

Økonomihensynets negative og positive konsekvenser

I undersøgelsen kommer socialrådgiverne med eksempler på, hvordan deres faglighed og børn og unges tarv kommer under pres af hensyn til økonomien. Det drejer sig bl.a. om:

- Kommunens egne tilbud skal benyttes for at holde opgaven indenfor kommunens rammer. Dette er til tider til trods for, at tilbuddet ikke altid har det rette speciale i forhold til barnets problemstillinger.
- De økonomiske hensyn medfører, at sagsbehandlingstiden trækkes i langdrag. Ofte skal der fremlægges flere alternative og billigere tilbud, før den endelige beslutning træffes. Det er med til at forsinke iværksættelsen af foranstaltninger.
- Der accepteres stadig værre tilstande hos børnene og de unge, før der gribes ind med socialfaglige tiltag. Først når problemerne i familien bliver så markante, at barnet er anbringelsestruet, gribes der ind. Forebyggende eller aflastende foranstaltninger bliver ikke brugt i samme grad. Særligt kontaktpersontimer skæres gevaldigt ned.
- Der er et større fokus på afslutning af anbringelsessager. Der sker en hurtigere afslutning af efterværn og udslusning af plejefamilier for at spare penge. I det hele taget bevilges der mindre efterværn, da det er sjældent, at anbringelsen får lov til at løbe udover det 18. år.
- Unge tæt på 18 år bliver ikke anbragt. Deres sager bliver trukket i langdrag indtil de bliver 18 år, hvor de overgår til voksenafdelingen og dermed deres budget.
- Der bliver ikke bevilget de foranstaltninger, der fagligt er vurderet nødvendige. Der bliver i højere grad bevilget mindre indgribende, forebyggende foranstaltninger, såsom dagbehandlingstilbud, hvor en døgnanbringelse ellers var socialfagligt vurderet.
- Det øgede fokus på økonomi medfører, at der skal investeres flere timer i at kvalificere sagsbehandlingen. Sagsbehandlerne skal præsentere flere alternative forslag til foranstaltninger, hvilket giver mere arbejde for den enkelte, samt bruge tid på at finde de rette tilbud til den rette pris. Det har både positive og negative konsekvenser. På den ene side medfører det en faglig grundighed, på den anden side kan det skabe et tidspres, hvis de nødvendige timer til dette ekstra arbejde ikke følger med.

I undersøgelsen kommer socialrådgiverne også med eksempler på, hvordan de økonomiske hensyn har kvalificeret den socialfaglige indsats:

- Det øgede fokus på økonomi skaber en større pris- og kvalitetsbevidsthed hos sagsbehandlerne. Der stilles større krav til foranstaltningernes kvalitet – og at prisen stemmer overens hermed.
- Der er et større fokus på de ressourcer og relationer, der eksisterer i barnets netværk, og hvordan disse kan udnyttes alternativt til anbringelse af barnet.
- Der er et stigende behov for, at der findes alternative måder at løse problemerne på. Det gør sagsbehandlerne mere kreative i deres valg af foranstaltninger, hvilket udfordrer og dermed styrker fagligheden. Det er ikke blot standardløsningen, der vælges, hvilket medfører, at flere løsninger kommer i spil.
- Der er større fokus på opfølgning i sagerne, da bevillingerne er kortere. Det medfører, at der kontinuerligt holdes øje med barnets udvikling, foranstaltningens kvalitet og om den valgte foranstaltning er god nok til formålet.
- Der bliver stillet større krav til de anvendte foranstaltninger. Der opstilles klare mål for barnets udvikling i bevillingsperioden, hvilket er grundlaget for en kontinuerlig vurdering af foranstaltningernes indhold og kvalitet.
- Der investeres mere tid i § 50 undersøgelser og handleplaner, så der er et bedre grundlag at træffe beslutninger ud fra. Socialrådgiverne bliver bedre til at argumentere for, at barnet har brug for en bestemt foranstaltning.

Undersøgelsens resultater i tal

Nedenstående er besvarelsen i undersøgelsen gengivet i tal. De er sammenlignet med resultaterne fra den tilsvarende undersøgelse foretaget i april 2010. Det er på baggrund af disse tal, at undersøgelsens hovedkonklusioner er opridset i starten af denne rapport.

Er du:

Sagsbehandler på børneområdet	69 %
Sagsbehandler på børnehandicapområdet	24 %
Leder på børneområdet	6 %
Leder på børnehandicapområdet	1 %

Er der kommet mere fokus på økonomi i dag end for to år siden?

	2010	2011
Ja	81 %	82 %
Nej	5 %	11 %
Ved ikke	14 %	7 %

Spiller økonomien en fremtrædende rolle på gruppemøder/teammøder, når man diskuterer løsninger af sociale problemer i udsatte børnefamilier?

	2010	2011
I høj grad	32 %	33 %
I nogen grad	44 %	48 %
Kun i ringe grad	18 %	18 %
Slet ikke	3 %	1 %
Ved ikke	2 %	0 %

Oplever du, at økonomiske hensyn spiller en større rolle end socialfaglige vurderinger, når der skal træffes beslutninger om anbringelser?

	2010	2011
I høj grad	16 %	15 %
I nogen grad	40 %	40 %
Kun i ringe grad	27 %	25 %
Slet ikke	15 %	18 %
Ved ikke	2 %	2 %

Oplever du, at fokus på økonomien forsinker iværksættelsen af foranstaltninger?

	2010	2011
I høj grad	22 %	21 %
I nogen grad	34 %	32 %
Kun i ringe grad	23 %	26 %
Slet ikke	17 %	19 %
Ved ikke	4 %	2 %

Har du oplevet, at der ikke er råd til foranstaltninger, herunder anbringelser?

	2010	2011
Ja	26 %	23 %
Nej	61 %	65 %
Ved ikke	13 %	12 %

Har du oplevet, at du må hjemtage et barn, før du må anbringe et nyt barn?

	2010	2011
Ofte	1 %	1 %
En gang i mellem	2 %	4 %
Meget få gange	2 %	2 %
Aldrig	86 %	86 %
Ved ikke	9 %	7 %

Sætter økonomiske hensyn loft over, hvor meget støtte hvert enkelt barn eller unge kan få?

	2010	2011
I høj grad	14 %	16 %
I nogen grad	34 %	32 %
Kun i ringe grad	22 %	26 %
Slet ikke	21 %	24 %
Ved ikke	9 %	2 %

Er det praksis på din arbejdsplads, at man skal fremlægge et billigere og alternativt forslag til anbringelse?

	2010	2011
Ja	40 %	39 %
Nej	44 %	49 %
Ved ikke	16 %	12 %

Har fokus på økonomi forringet dine muligheder for at varetage barnets tarv?

	2010	2011
I høj grad	16 %	9 %
I nogen grad	32 %	35 %
Kun i ringe grad	27 %	31 %
Slet ikke	18 %	22 %
Ved ikke	6 %	3 %

Oplever du, at fokus på økonomi har kvalificeret den socialfaglige indsats i konkrete børnesager?

	2010	2011
I høj grad	5 %	9 %
I nogen grad	31 %	55 %
Kun i ringe grad	26 %	19 %
Slet ikke	21 %	10 %
Ved ikke	17 %	7 %

Vurderer du, at fokus på økonomien medfører en bedre kvalitet i kommunens egne tilbud til udsatte børnefamilier?

	2010	2011
I høj grad	5 %	10 %
I nogen grad	30 %	42 %
Kun i ringe grad	28 %	25 %
Slet ikke	23 %	16 %
Ved ikke	13 %	7 %

Medfører fokus på økonomien større opmærksomhed på forløbet og opfølgningen i sagerne?

	2010	2011
I høj grad	28 %	43 %
I nogen grad	45 %	35 %
Kun i ringe grad	15 %	12 %
Slet ikke	7 %	7 %
Ved ikke	5 %	3 %

Undersøgelsens kvalitative kommentarer

Tre steder i spørgeskemaet har de adspurgte socialrådgivere haft mulighed for at komme med kvalitative kommentarer til undersøgelsen. Dels eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomien har forringet socialrådgivernes muligheder for at varetage barnets tarv. Dels eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomi har kvalificeret den socialfaglige indsats. Og endeligt generelle kommentarer til undersøgelsen.

Der er i alt kommet 35 kommentarer om de negative konsekvenser af kommunernes øgede fokus på økonomi, 41 kommentarer om de positive konsekvenser af kommunernes øgede fokus på økonomi og 11 generelle kommentarer. I det følgende er der valgt nogle eksempler på kommentarer, der bredt repræsenterer den opsamling på kommentarerne, der var tidligere i denne rapport.

Socialrådgivernes eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomi har forringet muligheden for at varetage barnets tarv

”Vi skal bruge egne tilbud selvom det er nyopstartede tilbud, som ikke er gearret til opgaven, for at holde opgaven indenfor kommunens rammer. Eksempelvis skal vi bruge et nyopstartet mor/barn hjem, hvor pædagogerne kommer fra nedlagte institutioner med f.eks. ældre børn, så kun få eller ingen af pædagogerne har erfaring med nyfødte/småbørn”.

”Der er lange sags gange i forhold til en beslutning om anbringelse for at udsætte beslutningen.”

"Jeg har haft en sag med en 17-årig retarderet dreng, hvor ledelsen ønskede at vi skulle sylte den, så den overgik til voksenhandicap og deres budget og en anden sag hvor der blev iværksat udslusning i mod alle faglige vurderinger, fordi det var billigere end at vedligeholde anbringelsen."

"Vi anvender kun i begrænset omfang eksterne skolebehandlingstilbud, da vi har interne. Da disse er fyldt op, giver det lange ventetider for børn, der er vurderet til at være behandlingskrævende. Ofte er barnet i dårlig trivsel og udvikling, som forværres af den lange ventetid."

"Der har været et par sager, hvor der ikke er bevilget de foranstaltninger, der fagligt er vurderet nødvendige, men i stedet bevilget mindre indgribende, forebyggende foranstaltninger. Eksempelvis en ung, der havde brug for misbrugsbehandling, men da der som udgangspunkt ikke kan bevilges anbringelse af unge i kommunen, blev der tilbudt en mindre, forebyggende foranstaltning."

"Flytning fra en institution til en anden udelukkende på grund af, at den anden var billigere. Den unge havde meget svært ved dette skift."

"Afslutning af kontaktpersoner før tid. Vi accepterer meget før anbringelse."

"Det er sjældent, at foranstaltninger får lov at løber ud over det 18. år, hvorfor mange anbragte ikke får efterværn og hvis de gør, bliver det i en meget kort periode på 3 måneder. Under en sparerunde skulle jeg halvere alle mine plejefamiliers løn uden at have samtaler med dem og uden der var sket ændringer i barnets udvikling – det var udelukkende nedskæringer."

"Hurtigere afslutning af efterværn og udslusning af plejefamilier."

"Foranstaltninger af forebyggende karakter gives sjældent. Den unge skal være anbringelses-truet, før der gribes ind. Skidt for den unge – og skidt for økonomien på sigt, da disse unge ofte fortsætter i det sociale system."

Socialrådgivernes eksempler på børnesager, hvor fokus på økonomi har kvalificeret den socialfaglige indsats

”Fokus på økonomi kræver, at vi tænker mere kreativt, mere bredt og mere innovativt. Det kræver, at vi som socialrådgivere skal være opmærksomme på barnets relationer, netværk og ressourcer.”

”Det betyder, at vi som rådgivere har skullet finde alternative måder at løse problemerne på, og på den led har måttet kvalificere vores faglighed og hermed styrket den hjælp, vi kan give familierne.”

”Priser og kvalitet sammenlignes på tilbud og vi er opmærksomme på, hvor vi får mest kvalitet – også for pengene – og bruger så primært disse steder.”

”Man er tvunget til at undersøge flere foranstaltningmuligheder og nogen gange finder man et tilbud, der er bedre. Derudover er socialrådgiverne tvunget til at lave virkelig solide undersøgelser, handleplaner og indstillinger, så man bliver bedre til at argumentere for, hvorfor barnet har brug for en bestemt foranstaltning.”

”Idet vi har fokus på økonomi, bliver vi automatisk holdt op på, at få fulgt op på anbringelserne. Vi er endvidere blevet mere opmærksomme på foranstaltningernes indhold og hvad eksempelvis et opholdssted kan tilbyde børnene. Vi indhenter gerne flere tilbud og vurderer herefter, hvor barnet eller den unge bedst muligt støttes.”

”Når man ikke bare kan vælge det første og nemmeste tilbud, eller det man plejer, så bliver der virkelig sorteret i tilbuddenes indhold. Dette medfører ofte skærpede krav til f.eks. opholdsstederne i forhold til forventninger, delmål, mål og kvalitet.”

”Opfølgning i sagerne er sat i system og der er ledelsesmæssigt fokus på, at de bliver udført.”

”Jeg er blevet mere præcis i forhold til at bestille den præcise ydelse, og til at forhandle den rette pris.”

”Jeg synes, at det har givet mulighed for at finde på alternative foranstaltninger i forhold til tidligere.”

”Større krav til kvaliteten af tilbuddet og tættere opfølgning sikrer, at ydelsen hele tiden er optimal, så barnet kan profitere af tilbuddet.”

Generelle kommentarer til undersøgelsen

"Tidspresset og arbejdsmiljøet gør, at det er svært at give en ordentlig sagsbehandling hele vejen rundt – både i forhold til barnet/den unge, forældrene, øvrige netværk og ikke mindst samarbejdspartnerne."

"Økonomi kan have været medvirkende til, at kravet om § 50 og handleplaner overholdes."

"Jeg oplever, at det ikke så meget er økonomien, som der kæmpes med. Det handler mere om, at vi skal løbe stærkere eller løbe anderledes for at kunne nå at arbejde socialfagligt forsvarligt og juridisk korrekt. Jeg har flere sager, end DS anbefaler. Var der den tid, der skulle være, så kunne vi nå meget længere ude i familierne og sikre bedre kvalitet i sagsbehandlingen."

"Min umiddelbare vurdering er ikke, at de børn der virkelig har brug for støtte af den ene eller anden karakter kommer i klemme i økonomien. Jeg tænker, at der i lige så høj grad er kommet fokus på, hvem det er der skal have hjælp, og der er måske børn, hvor det før blev vurderet, at der var behov for en indsats, hvor det nu vurderes, at de kan klare sig uden støtte."

"Den økonomiske krise har også været god, fordi sagsbehandlerne tidligere anbragte børn uden at være økonomiske ansvarlige, hvor man i dag sørger for at få udbytte af investeringen i anbringelsen ved at stille krav – så man får noget for pengene."

"Det er vigtigt at have fokus på økonomi. Men de økonomiske hensyn må aldrig overstige de socialfaglige vurderinger, hvilket tendensen har været igennem det sidste halvandet år. Det er vigtigt, at der bliver taget politisk og ledelsesmæssigt ansvar for forringelserne, så man ikke som socialrådgiver føler sig klemmt."

"Det ville være rart, hvis der var uanede midler/ressourcer.....men det må vi konstatere, at der ikke er. Det handler derfor om at få enderne til at nå sammen på en socialfaglig måde, hvor der også tages hensyn til økonomien. En sådan situation giver muligheden for at tænke alternative løsninger/muligheder, som kan være ligeså gode, som de løsninger vil nærmest vælger pr. automatik."